

TÜRKİYE'DE TRAFİK EĞİTİMİ VE JANDARMANIN DURUMU

COŞKUN, Metin
J.Gn.K.lığı

OCAKLI, Harun,
J.Gn.K.lığı

SAZ, G.Zafer
J.Gn.K.lığı

DEMİR, İsmail
J.Okullar K.lığı

ÖZET :

Günümüzde trafik kazaları, halen ülkemizin en başta gelen sorunlarından olup, binlerce insanımızın hayatına mal olmaya devam etmekte ve Türkiye bütçesini sarsacak oranlarda da (yaklaşık 4 katrilyon) maddi kayıplara neden olmaktadır.

Bu kapsamda Jandarma Genel Komutanlığı'nın, yasaların gösterdiği doğrultuda trafik eğitimi ve denetimi konusunda üzerine düşen vazifeyi en iyi şekilde yerine getirmek amacıyla yaptığı çalışmalar ve trafik eğitimi ile kazalar arasındaki ilinti araştırılmış ve çözüm önerileri açıklanmıştır.

SUMMARY:

Nowadays, traffic accidents are still one of the biggest problems of our country and continue to claim the lives of thousands of our citizens and they also inflict a great amount (approximately 4 quadrillion) of financial loss, which is a big damage to shake Turkey's budget.

In this context, the activities of General Command of Gendarmerie, which aim to fulfill its responsibilities about traffic training and supervision, the connection between the traffic training and accidents has been investigated and the solution proposals have been disclosed.

1. GENEL :

Ülkemizde meydana gelen trafik kazalarında, ve kazalar sonucu meydana gelen ölüm oranlarında son yıllarda azalmalar olmasına rağmen, gelişmiş ülkelerle mukayese ettiğimizde, karşımıza çok da iyimser bir tablo çıkmamaktadır.

Kaza nedenlerinin doğru bir şekilde belirlenmesi çözüm yollarının da doğru olarak bulunabilmesini sağlayacaktır.

Bulunacak çözümler ülkelerin toplumsal, kültürel ve sosyal durumlarına göre çeşitlilik arz etse de, genel bir değerlendirme yapıldığında benzerlik taşıdıkları görülür.

Bugüne kadar yapılan araştırmalar, trafik kazalarının azaltılması konusunda alınabilecek önlemlerin;

- Yol kullanıcıları ve denetleyicileri ile eğitimcilerin eğitimlerinin daha detaylı ve bilimsel eğitim seviyesine çıkarılması,

- Araçların aktif-pasif güvenlik sistemlerinin arzu edilen niteliklerde olması ve sürekliliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması,

- Yolların projelerine uygun inşaa edilmesi,trafik işaretlemelerin tam ve görünür halde olması ve bakım onarım sisteminin daha iyi seviyeye getirilmesi,

- 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliğinde günümüz koşullarına cevap verecek şekilde değişikliklerin yapılması,

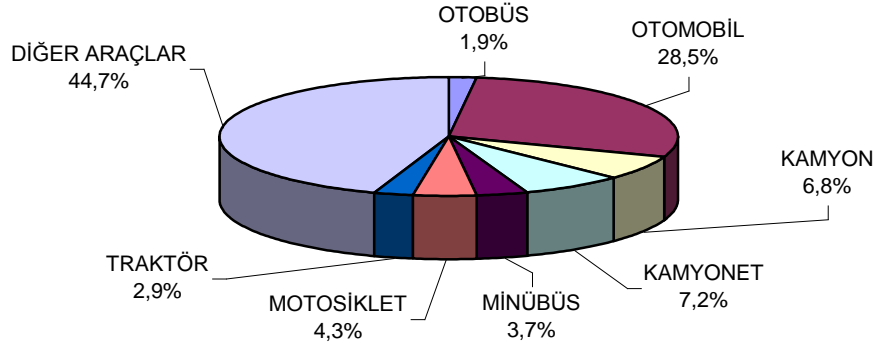
- Yasalara uygun, caydırıcı ancak, eğitici, öğretici ve ikna edici trafik denetimlerinin yapılması,

Trafik kazaları sonrası meydana gelen ölüm oranlarının azaltılması için ise; ilk yardım ve acil tahliye hizmetlerinin yeterli seviyeye çıkarılması olarak belirlenmiştir.

2001 yılında Türkiye genelinde toplam 443.215 adet trafik kazasında, 4.381 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 115.672 vatandaşımız yaralanmıştır.

2001 yılında 2000'e nazaran, kaza sayılarında % 11.47, ölü sayısında % 21.28, yaralı sayısında ise, % 15.20 azalma olduğu kaydedilmiştir. (EGM. ve Jandarma İstatistikleri))

2001 yılında Jandarma Sorumluluk Bölgesinde ise; (33.553) trafik kazası meydana gelmiş olup, bu kazalar sonucunda (1.432) kişi ölmüş, (21.705) kişi ise yaralanmıştır. Bu kazalarda traktörlerin karıştığı kaza oranlarını incelediğimizde; kazaların % 2,94'ünü (987) ve bu kazalar sonucunda ölenlerin % 11,45'ini (164), yaralı sayısının ise % 5,24'ünü (1.137) oluşturduğu görülmektedir. (J.Gn.K.lığı İstatistikleri)

2001 Yılı Trafik Kazalarına Karışan Araçların Oranları

2001 yılında 4.381 kişinin ölümüyle sonuçlanan trafik kazalarının nedenleri incelendiğinde; diğer sebeplerin yanında trafik bilinci ve eğitim eksikliğinin ilk sıraları aldığı, yapılan araştırmalar ve istatistikler sonucu ortaya çıkmaktadır.

Nitekim, son 4 yılın istatistik sonuçları, trafik kazalarının % 0,17 yol , % 0.50 araç ve % 99.33 insan faktöründen kaynaklandığını göstermektedir.

Trafik Kazalarının Meydana Gelmesinde İnsan, Araç ve Yol Faktörlerinin Kusur Oranları

YILLAR	İNSAN FAKTÖRÜ	ARAÇ FAKTÖRÜ	YOL FAKTÖRÜ
1997	99.43	0.56	0.01
1998	99.46	0.53	0.01
1999	99.54	0.45	0.01
2000	99.87	0.46	0.67
ORTALAMA	99.33	0.50	0.17

TABLO – 1

(EGM. 2000 Yılı Trafik Kazaları İstatistik Kitabı)

Kazalardaki insan faktörü ise; sürücü kusurları % 96.47, yaya kusurları % 2.66, yolcu kusurları % 0.20 olarak istatistiklere yansımaktadır. Bu tablo kazalarda insan merkezli sorunun ön plana çıktığını doğrulamaktadır.

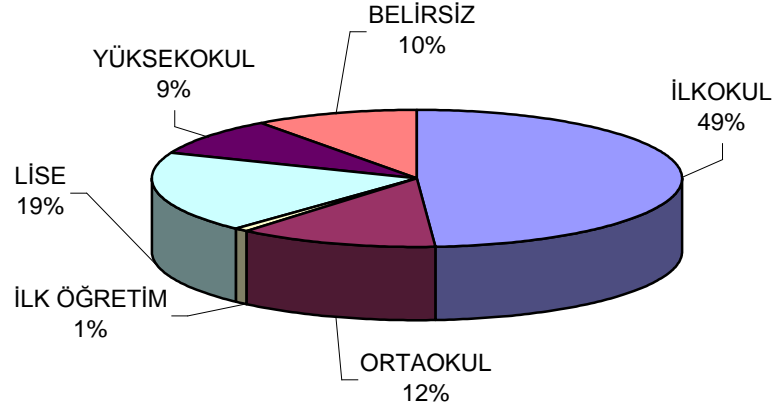
Trafik Kazalarının Meydana Gelmesinde Sürücü, Yaya ve Yolcu Kusur Oranları

YILLAR	SÜRÜCÜ (%)	YAYA (%)	YOLCU (%)
1997	96.60	2.61	0.22
1998	96.48	2.77	0.21
1999	96.59	2.77	0.18
2000	96.21	2.49	0.17
ORTALAMA	96.47	2.66	0.20

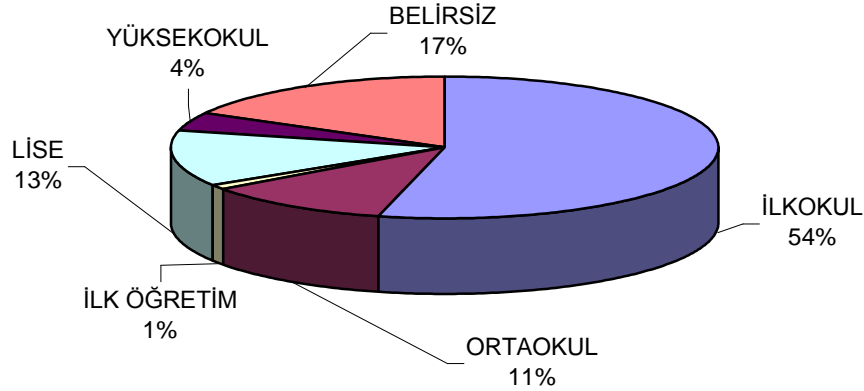
TABLO – 2

(EGM. 2000 Yılı Trafik Kazaları İstatistik Kitabı)

Türkiye genelinde kusurlu sürücülerin eğitim düzeylerine göre tasnifi yapıldığında; %49'unun ilköğretim, %12'sinin ortaokul, %1'inin ilköğretim, %19'unun lise, %9'unun üniversite ve %10'unun ise eğitim seviyesi tespit edilemeyenlerden oluştuğunu görüyoruz. (EGM. 2000 Yılı Trafik Kazaları İstatistik Kitabı)

Aynı oranlar J.Trafik Sorumluluk bölgesinde incelendiğinde; trafik kazalarına karışan kusurlu sürücülerin; %54'ünün ilkokul, %11'inin ortaokul, %1'inin ilköğretim, %13'ünün lise, %4'ünün yüksekokul ve %18'inin ise eğitim seviyesi tespit edilemeyenlerden oluştuğunu görüyoruz.

Aynı doğrultuda 2001 yılında trafik kazalarına karışan traktör sürücülerinin eğitim durumlarını incelediğimizde; %66.30'unun ilkokul, %1'inin ilköğretim, % 4,70'inin ortaokul, % 3,10'unun lise % 0,20'sinin yüksekokul ve % %24,70'sinin ise eğitim seviyesi tespit edilemeyenlerden oluştuğu, kazaya karışanlarda ise tahsil seviyesi en düşük grubun en büyük oranla ilk sırayı aldığı tespit edilmiştir.

Bu veriler; ilkokul mezunu sürücülerin kaza yapma oranının diğer sürücülere göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu durum, başta sürücüler olmak üzere tüm yol kullanıcılarının eğitimlerine ağırlık verilmesi gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

J.Trafik Sorumluluk sahasında trafik kazalarına karışanlardan ilkokul mezunlarının Türkiye geneline göre % 10 kadar daha fazla olduğu dikkati çekmektedir

İstatistikler ışığında Jandarma, 2001 yılında kazaların azaltılmasında etken olan trafik eğitiminde hedef kitle olarak, kültür düzeyi metropollere nazaran daha düşük, tarımla uğraşan jandarma sorumluluk bölgesindeki sürücülerin eğitimine büyük önem vererek, cezai müeyyideden ziyade, halkı eğitici-öğretici ve yol gösterici çalışmalara ağırlık vermiştir.

Bu amaçla, köylerde, kasabalarda toplantılar, konferanslar ve eğitim seminerleri düzenlemiş ve jandarma sorumluluk bölgesindeki trafik kazalarını azaltmayı hedeflemiştir.

Bu doğrultuda; 2001 yılında, (278.546) traktör sürücüsüne, (295.137) diğer araç sürücüsüne ve (394.000) yayaya olmak üzere, toplam (967.683) kişiye trafik eğitimi verilmiştir.

2. ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARINDA VE JANDARMADA TRAFİK EĞİTİMİ ,

a. Örgün Eğitim Kurumlarında Trafik Eğitimi:

İnsan faktörünün olduğu her alanda eğitim ayrı bir önem taşımaktadır. Giriş bölümünde belirtildiği gibi, ülkemizde kazaların % 99'unu oluşturan insan faktörünün kazalara etkisi Avrupa ülkelerinde % 50 seviyesindedir. Bu açıdan bakıldığında sürücü, yaya ve yolcu olarak insan merkezli sorunun çözülmesinde eğitimin önemi daha da artmaktadır.

Trafik eğitimi; “öğrencilerin ve eğitimlerini tamamlamış olan yol kullanıcıları ile trafiği denetleyenlerin eğitilmesi” olarak değerlendirilmektedir.

Eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olup bu sürecin en önemli bölümünü okullar oluşturur. Bilinçli, nitelikli, sorumluluk sahibi, trafik kültürü oluşmuş sürücü, yaya ve yolcuların yetiştirilmesi sadece eğitimle mümkündür.

Trafik eğitiminin, uygulanabilirliği araştırıldığında, okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar uzanan eğitimdeki yetersizlikler bilgilendirme kampanyaları ile giderilmeye çalışılmaktadır. **Halen;**

- **Yuva ve ana okullarında;** trafik dersi ön bilgi olarak ve oyunlarla pratik yaptırılarak verilmeye çalışılmaktadır.

- **İlköğretim okullarının** 6 ve 8 nci sınıflarında haftada birer saat olmak üzere “Trafik ve İlk Yardım Eğitimi” isimli ders kitabı 1997 yılından itibaren okutulmaya başlanmıştır.

- **Orta öğretim okullarının** 9, 10 ve 11’nci sınıflarında; “Trafik Bilgisi” ve “İlk Yardım” dersi seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

(Okullarda trafik branş öğretmeni yoktur.Trafik dersleri diğer öğretmenler tarafından anlatılmaktadır.)

- **Üniversitelerde;** ulaşım ve trafik konuları, lisans düzeyinde, inşaat mühendisliği, şehir ve bölge planlama bölümlerinin programlarında farklı yönleriyle işlenmektedir. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü’nde “Trafik Planlaması ve Uygulaması Ana Bilim Dalı’nda” , ulaşım ve trafik mühendisliği eğitimi için gerekli görülen bir çok disiplinin katkılarıyla eğitim programı hazırlanmış, farklı lisans eğitimi alan öğrencilere, kendi disiplinlerini nasıl adapte edebilecekleri konusunda yol gösterilmektedir.

Türkiye’de gündeme yeni olarak girmeye başlayan “Trafik Mühendisliği” kavramı yurt dışında uzun yıllar önce gündemdeki yerini almış ve bu uygulamalı bilim dalı Amerika’da 1930-1940 yılları arasında faaliyete başlamıştır. Belçika’da Leuven-Katolik Üniversitesi’nde ve Hollanda’da Delft Üniversitesi’nde ve birçok ülkede trafik eğitimi yapılmaktadır.

Lisans düzeyi seviyesinde yetiştirilecek olan bu teknik personel ile ilköğretim seviyesinden başlayarak örgün öğretimin tüm kademelerinde eğitici kadroları doldurulacak ve böylece, verilmesi planlanan eğitim insanlara daha düzeyli bir şekilde verilebilecektir.

Ayrıca, küçük yaşta trafik bilincinin oluşturulması için;

Hollanda’da çocukların trafik eğitimine ailelerde dahil edilmiş olup, Hollanda Trafik Birliği, okullar ve aileler bir organizasyon içerisinde “Trafik Aileleri” projesi çerçevesinde 1995 yılından bugüne kadar çocuklarda ilköğretim seviyesinde trafik bilinci oluşmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır.

İsrail’de trafik eğitimi dersleri anaokulundan 12 nci sınıfa kadar , Bulgaristan’da ise 1 ile 8 nci sınıflar arasında zorunlu olarak okutulmaktadır.

Almanya’da 1969 yılında Yol Güvenliği Konseyi İdaresi kurulmuş olup, eğitim okullar ile paralel olarak yürütülmektedir. 1980 yılından bugüne kadar da ilköğretim okullarında zorunlu trafik eğitimi verilmekte, 3 ve 4 ncü sınıfta test yapılarak bisiklet sürücü sertifikasını verilmektedir.

Avusturya’da 1960’dan beri tüm okullarda trafik eğitim dersleri yasalar gereği zorunlu verilmektedir. 1992’den buyana da yeni araç kullananlara iki yıllık deneme süresi öngörülmüştür.

- **Sürücü Kurslarında ise;** A1-A2-B-H:63 saat, C-D-D:67 saat teorik ders, B sınıfı için:20 saat, C-D-E 45 saat direksiyon eğitimi verilmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri ile kıyaslandığında ders saatleri yeterli gözüksede ülkemizde sürücü kursu açacak kişilerde eğitim koşulu aranmamakta ve kurs açılmasında sınırlama bulunmamaktadır. Bu nedenle sürücü okullarında verilen eğitimin daha iyi seviyeye çıkarılabilmesi için batı ülkelerinde olduğu gibi sürücü kursu açacak

kişide eğitim koşulu aranmalı (Örneğin sürücü öğretmeni veya trafik konusunda üniversite eğitimi almış olmak gibi), kurs açılmasında nüfusa orantılı olarak sınır konulmalıdır.

b. Jandarmada Trafik Personelinin Eğitimi:

Trafik eğitiminde diğer önemli bir unsur ise trafik denetçilerinin eğitimidir. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 6. maddesi ile jandarmaya trafiği düzenleme, yönetme ve meydana gelen trafik kazalarına el koyma görevi verilmiştir. Bu kanun maddesinden hareketle Jandarma Genel Komutanlığı, trafik timlerinin teşkiline paralel olarak personelin eğitimini sağlamak suretiyle 01 Eylül 1997 tarihinden itibaren kendi sorumluluk bölgesinde trafik görevini icra etmeye başlamıştır.

Denetçi personelin eğitimi kapsamında, J.Okullar K.lığı bünyesinde açılan (8) hafta (240 ders saati) süreli trafik kursları halen devam etmekte olup, 1997 yılından bu yana 4 subay, 1814 Astsb., 1226 Uzm.J.Çvş. bu kurstan geçirilmiştir. Jandarma Okullar Komutanlığında trafik kurs ve dersleri verilmesi amacıyla JUSEM (Jandarma Uygulamalı Senaryo Eğitim Merkezi)'de standartlarına uygun trafik eğitim pisti inşaa edilmiş, ayrıca Trafik ve Çevre Bilgisi, Motor ve İlk Yardım dersanelerinden oluşan Trafik Eğitim Merkezi kurulmuştur.

Bu dersanelerde; çağımızın teknolojisinden istifade edilerek bilgisayar destekli, uygulamalı suni solunum ve kalp masajı yapılabilir elektronik maketler, Jandarma Trafik araçları, otomobil ve motor kesitleri ile araçların çalışma prensiplerini gösterir panolar, görüntülü radar hız tespit kayıt cihazı, takograf ve alkolmetre gibi teknik cihazlar ile diğer modern araç ve gereçlerden istifade edilerek trafik eğitimi verilmektedir.

Ülke genelinde Jandarma Trafik sorumluluk bölgesinde görev yapan Jandarma Trafik timlerinde görevli personele (astsubay, uzman jandarma) verilen trafik kursunda; Trafik ve Çevre Bilgisi, Trafik Hukuku, Taşıt Mekaniği, Karayolu Bilgisi, İlk Yardım, Trafik Psikolojisi ve Psikoloji dersleri; Jandarma Okullar Komutanlığı Öğretim Başkanlığı'ndan, Gazi Üniversitesi'nden ve Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu'ndan öğretim üyeleri ile Jandarma Okullar Komutanlığı Personel Seçme ve Değerlendirme Şube Müdürlüğü'nden 1 Psikiyatrist Doktor tarafından verilmektedir.

Trafik kursundan geçirilen personel; trafikle ilgili konuların yanında verilen bilgiler, Jandarma Etiği (Meslek Ahlakı) ile birleştirilerek, disiplinli, itaatkar, amirlerine bağlı, görevine sadık bir askeri kolluk, bilgili, halkına saygılı, kanun ve nizamların verdiği görevleri layığı ile yerine getiren, görevine bağlı, dürüst ve güvenilir bir trafik zabıtası olarak yetiştirilmektedir.

Ayrıca, aynı tesislerden istifade edilmek suretiyle trafik timlerinde görevli olmayan diğer personele;

- Jandarma Subay Temel Kursu'nda; haftada 2 ders saati olmak üzere toplam 32 ders saati,
- Jandarma Astsubay Sınıf Okulu'nda; blok ders halinde toplam 163 ders saati,

trafik eğitimi verilmektedir.

3. EĞİTİM SEVİYESİNİN YÜKSELTİLMESİ İÇİN ALINACAK TEDBİRLER.

Eğitim eksikliğinin trafik kazalarını doğrudan etkileyen bir faktör olduğu istatistiklerle de açıklanmıştır. Mevcut veriler son yıllarda sürücülerimizin eğitim düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmaların, kazaları ve bilhassa ölümlü kazaları azaltması bu konudaki çalışmalara hız verilmesi tezini doğrulamaktadır. Bu nedenle trafik eğitimi; sürücülerin eğitimi ile birlikte, trafikte yer alan bireylerin tümünün eğitimi olarak ele alınmalıdır.

Başlangıçta çocukların, anne ve baba üzerinde son derece etkili bir kontrol mekanizması olduğu dikkate alındığında trafik eğitiminin; özellikle küçük yaşta verilmesini gerekli kılmaktadır.

Okul öncesi eğitimler sırasında doğru ve etkin bir trafik eğitimi almış olan çocuk, o andan itibaren ebeveynlerini, sürücü, yolcu veya yaya olarak uyarıya başlayacaktır. Bu da; bir çocuğun en az iki yetişkini, trafikteki davranışları açısından doğru bilgilerle uyaracağını ve yönlendireceğini göstermektedir.

Kişiliğin temel çatısının okul öncesi dönemde oluştuğu gerçeğinden hareketle, trafik eğitimi bireyin aile çevresinde edindiği eğitimin yanı sıra, sistematik olarak ve bilimsel tekniklerle desteklenerek, örgün eğitim kapsamında çocuklara verilmelidir.

Böylece bireyin okul öncesi ve ilköğretim sırasında alacağı trafik bilgileri, ona yaşamı boyunca önderlik edecek ve trafikteki davranışlarını yönlendirecektir.

M.E.B. nın konuyla ilgili aldığı tedbirlerin, okullarımızda etkin bir uygulamaya dönüştürülmesi sağlanmalı, yurt dışında yapılan çalışmalar, ülkemiz koşulları göz önüne alınarak, eğitim sistemimizle entegre edilmelidir. Bu kapsamda;

- Trafik eğitiminin öncelikli safhalarının günün şartlarına uygun olarak saptanması ve sürücülerin yeniden eğitilmesi maksadıyla yaygın öğretim sisteminin kurulması,
- Trafik eğitim parklarının yaygınlaştırılması okutulan trafik ve ilk yardım derslerinin müfredatları zenginleştirilerek öğrenciler için daha çekici hale getirilmesi,
- Sürücü belgesi alma sürecinin değiştirilmesi, sürücü kurslarında verilen teorik bilgilerin geniş uygulamalarla desteklenmesi, direksiyon eğitimi ders saatlerinin artırılması, deneme süresi uygulamasına başlanması ve denetimin en üst seviyeye çıkarılması,
- Sürücü tekniği, çevre koşullarını algılama ve refleks eğitimi ile psikoteknik test cihazlarının zorunlu hale getirilerek, test sonuçlarının belgelere yazılması,
- Sürücü eğitiminde görev alacak eğitimcilerin taşıt dinamiği, trafik ve çevre koşullarına göre sürüş pratiği konularında ciddi bir eğitim almalarının sağlanması,
- Toplumsal bilincin oluşturulması maksadıyla, araştırma kurumlarının desteklenmesi ve kamuoyu baskısı oluşturulması,
konularında çalışmaların en kısa sürede başlatılması gerekmektedir.

4. SONUÇ :

Jandarma Genel Komutanlığı, kazaların azaltılmasında büyük etken olan eğitim faktörünü hedef kitlemiz olan jandarma sorumluluk bölgesindeki sürücüler üzerinde yerinde eğitim sistemiyle uygulamıştır.

Bu eğitimlerin sonucunda kazalarda %50 seviyelerinde bir azalma ile lise mezunu sürücüler en önemli tepkiyi verirken diğer eğitim gruplarında da göz ardı edilemeyecek bir azalış trendi yakalanmıştır.

Örnek olarak, traktörlerin karıştığı kazalar bir önceki yıla göre %18, bu kazaların sonucunda ölenler %20 , yaralananlar ise %10 oranında azalmıştır.

Eğitim, sonuçları uzun sürede alınabilen pahalı bir uğraştır. Bu nedenle, insan merkezli sorunun temelini oluşturan eğitime yönelik çalışmalar, medyanın desteği de sağlanarak hükümet politikaları ile netleştirilmeli, eğitime; yol kullanıcılarının bilinçli davranışlarını geliştirmek, bilgi, yetenek ve alışkanlık kazandırmak maksadıyla erken yaşta başlamalı ve arzu edilen davranış modeli kazandırılana kadar uzun bir süreci kapsamalıdır.

KAYNAKLAR

1. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliği.
2. Cüceloğlu, D., 1996, İnsan ve davranışı, Remzi Kitabevi, s 356, İstanbul.
3. Ege, R., 1997, Trafik Kazaları ve Trafik tıbbı, s 17-94, Ankara.
4. Ege, R., 2000, Türkiye'nin trafik düzeni ve yasaları yeterli mi?, Bizim Büro Ltd., s 1-95, Ankara.
5. Fidan, N., Erden, M., 1994, Eğitime giriş, Meteksan, s 45, Ankara.
6. Güvenç, B., 1972, İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, s27, İstanbul.
7. Pampal, S., Hatipoğlu, S., Arıkan, E., 1997, Ulaşım-Trafik Kongresi Bildiriler Kitabı, s 307, Ankara.
8. Pampal, S., 1998, Ülkemizde trafik ve trafik kazaları, Trafik Planlaması ve Uygulaması Anabilim Dalı Aylık Bülteni. (Yaz Özel), 1-3.
9. Pampal, S., Hatipoğlu, S., Arıkan, E., 1999, II.Ulaşım-Trafik Kongresi Sergisi s 28, Ankara.
10. M.E.B., 2000, İlköğretim Okulları ders kitapları, M.E.B. Basımevi, İstanbul.
11. Trafik 2000Sempozyumu Kitabı Türkiye'de Trafik Eğitimi Yetersizlikleri Bildirisi-Samsun 2000
12. Shell A.Ş. Uluslararası Trafik Güvenliği Dergisi 21nci cilt, Almanya
13. 8 nci Dünya Kongresi Tebliğ Özetleri, Natali Eleppan Hollanda Trafik Güvenliği Şefi,
14. İsrail Eğitim Kültür Spor Bakanlığı Trafik Güvenliği Kitabı, Tercüme(Jureselam)